

Anker Jørgensens nytårstale

Taler

Anker Jørgensen
Statsminister

Dato

1. januar 1977

Sted

Statsministeriet

"Det er en kold tid, som vi lever i. Alle går rundt og fryser ..."

Sådan synger en af vore kendte unge sanggrupper. Mon ikke de rammer noget centralt i menneskets opfattelse af tilværelsen i dag? Jeg tror det.

Under en økonomisk krise får man daglige meddelelser, der siger, at velstanden ikke kan fortsætte. Vi får forudsigelser, som den ene dag giver håb, men den næste dag skuffelse – ja, da forvirres menneskene, og vi kan blive et let bytte for folk med lette løsninger. Vi har set det før i historien.

Men sådan behøver det ikke at være.

Historien har nemlig også eksempler på, at modgang kan mødes med sund optimisme, der ligesom erkender realiteterne, og som på det grundlag tager kampen op. Kampen for at overleve den kolde tid – krisen – men også for så stærkt som overhovedet muligt at modvirke krisen og bekæmpe den.

Vi så det i den langstrakte kriseperiode i 1920'erne og 1930'erne.

Ude i Europa var der fortvivlelse og opløsning. Nogle af Europas folk søgte at skyde genvej. De kasserede demokratiet. Med strakte arme eller knyttede næver så gav de deres begejstrede tilslutning til totalitære systemer og bevægelser, bevægelser som ville gøre op med, som de kaldte det, systemet. Vi véd alle sammen, hvordan det endte.

I Norden og i Danmark valgte vi i 30'erne en anden vej.

Også i USA – hvor præsident Franklin Roosevelts med sin konstruktive og demokratiske måde at gribe den økonomiske krise an på virkelig slog igennem.

I alle årene efter Den Anden Verdenskrig, ja, så har der også været flere tilløb til økonomiske kriser. Men det er ligesom om, at verden har lært noget, lært noget af 30'erne. Samarbejdet mellem nationerne er – trods alt bedre end man ofte forestiller sig. Derfor slog kriserne ikke igennem, de blev ligesom taget i opløbet.

Men nu, ja, nu er der en ny krise, som har ramt det meste af verden. Den synes at være dybere, den synes at vare længere, og den synes også i sin struktur at være mere indviklet.

Sokrates sagde engang: "Sandheden er altid enkel". Men sandheden kan derfor godt have noget dobbelt i sig. Og sådan er det med vores økonomiske situation.

Vi har tit hørt noget om livremmen. Den livrem, der som oftest skulle spændes ind, fordi forbruget var for stort.

Og omvendt: Hvis samfundet i stedet løsnede et par huller i liv remmen, ja, så steg forbruget.

Vi ved også, at gjorde vi det ene, så steg arbejdsløsheden. Gjorde vi det andet, så steg underskuddet på betalingsbalancen.

Det er det, der er problemet nu i Danmark og i øvrigt også med få undtagelser i en lang række lande – Vi har både har arbejdsløshed, og vi har underskud på betalingsbalancen. Det er det dobbelte problem i vores situation i dag.

Det er i den nuværende situation nødvendigt, at flere penge går ud, end penge går ind i statskassen. Hvis vi ikke gjorde det, ville arbejdsløsheden stige mere. På denne måde finansierer man med andre ord, at flere holdes i arbejde. Men det er klart, der er afgjort en grænse for, hvor stort dette underskud i vores statshusholdning må være.

Dertil er der fare for nye prisstigningsbølger. Heldigvis kan vi notere, at prisstigningerne i Danmark er mindre end i mange lande.

Men inflationen lurer omkring hjørnet. Og Danmark kan ikke have en inflation, der er større end de samhandelslande, vi har.

Vi kan forsigtigt glæde os over, at eksporten stiger. Dette til trods for vores alvorlige omkostningsproblemer. Det skyldes, at produktiviteten, som det hedder, hos arbejdere, funktionærer og virksomhedsledere er ganske stor. Men – og der er et alvorligt men – vores import er desværre endnu større. Det er derfor, at det er nødvendigt med en vis opbremsning – en dæmpning af forbruget, især af en udvidelse af forbruget. Hvis ikke vi gør dette, så slår vi bunden ud af vores valutakasse – og så bliver vores arbejdsløshed først et helt katastrofalt problem. En sådan udvikling vil vi ikke i Danmark. Det kan være hårdt - det kan være svært at acceptere, at indkomsterne kun må stige meget lidt.

Men vejen, vi skal gå, er smallere, end den har været før.

Vi vil jo ikke ud i en situation som den, vi har set visse lande i. Vi vil undgå at gøre krisen værre for os selv.

I de sidste par måneder er der sket en vis bedring i vores valutasituation. Efter August-forliget, der så småt er begyndt at virke. Og efter at "Slange-landene" justerede deres kurser, har vi fået godt 3 milliarder kroner, der er ligesom strømmet tilbage til Danmark. Og kronen, ja, den ligger i øjeblikket i toppen af slangen.

Men lad det være sagt: der er lang vej til balance. Nye olieprisstigninger fortæller os, at krisen er her stadig.

Derfor kan vi ikke slække på den økonomiske politik. Vi må – stille og roligt – føre den videre.

Midt i en international krise skal vi her afværge og undgå mest muligt af krisens virkninger på os selv.

Og hvad vi ikke kan undgå, med hensyn til at krisen rammer os, ja, der må vi sørge for at beskytte dem, der rammes, så godt som muligt.

Derfor må velfærdssamfundet ikke slås i stykker.

Derfor må vi også anerkende det nyttige arbejde, der udføres af de mange offentligt ansatte. Det gør i virkeligheden Danmark bedre at leve i.

I øvrigt, den omstændighed, at vi i Danmark - og i andre højt udviklede lande - har en betydelig offentlig sektor, ja, det skaber i virkeligheden - midt i ustabiliteten og usikkerheden - en vis stabilitet. Det er én af årsagerne til, at vi ikke er helt ude i det store krisedyb.

Og jeg må sige, at netop når blæsten er koldest, og når det trækker op til storm, ja, så fjerner man ikke digerne. De diger, som betyder, at vi beskytter vort land og dets befolkning.

Vi står aktuelt over for vanskelige opgaver.

Allerede her i januar skal vi finde løsninger på en række problemer. Der skal begrænse stigningerne i boligudgifterne for ganske mange familier.

For at få flere beskæftiget med nyttigt arbejde har regeringen i midten af december fremlagt en omfattende beskæftigelsesplan. Det drejer sig om offentlige arbejder, der kan sættes i gang på områder, hvor arbejdsløsheden er stor. Og for at spare valuta vil også isoleringsarbejde blive iværksat.

Vi håber, at der kan opnås enighed om det væsentlige i denne plan.

Jeg vil ikke lægge skjul på, at især overenskomstsituationen bekymrer mig.

En ny politisk løsning vil - set fra alle parter - være en ulykkelig udgang.

Jeg vil derfor håbe, at alle gode kræfter vil medvirke til at føre forhandlingerne igennem inden for den fastlagte ramme og med særlig hensyntagen til de laveste lønninger ude på arbejdsmarkedet.

I løbet af foråret der vil regeringen på grundlag af undersøgelsesarbejde, som vi har sat i gang, fremlægge tanker om et bedre og mere tidssvarende pensionssystem. Det skal være et system, som skaber større lighed i alderdommen.

Også skatteområdet vil vi senere på året fremlægge en skitse til en reform på. Der er ingen tvivl om, at der nok skal være ganske mange forskellige interesser og mange delte meninger om, hvad der er den rigtige løsning.

Det er nu snart to år siden, vi havde folketingsvalg i Danmark. 1977 bør heller ikke være valgår. Der er nok at tage fat på.

Men det forudsætter for det første god vilje i befolkningen og en erkendelse af vores økonomiske situation. For det andet: Det kræver, at Folketingets partier bøjer sig mod hinanden for at mildne krisens virkninger på landet.

Jeg tror, at ganske mange mennesker forstår det væsentlige i hele den økonomiske sammenhæng. Men jeg tror også, at mange spørger, om verden er den samme efter en stor krise? – Jeg forstår det spørgsmål.

I den historiske udvikling, ja, der er der mange gentagelser – men alligevel udvikler tingene sig aldrig helt ens.

Med en gammel slager kunne man sige: "Det bli'r aldrig det samme som før".

Hvis vi ikke af den krise, som vi netop er i, erkender, at det er nødvendigt med nytænkning om det fremtidige Danmark, ja, så er det et udtryk for, at vi er stivnet. "Forgå må hvert et væsens kerne, der vil forblive, hvad det var," sagde en gammel digter engang.

Jeg tror ikke, at "systemet" skal kasseres – men noget må vige for nyt, andet må gøres bedre.

Vi skal ikke falde på halen i begejstring for alt nyt, men vi skal bestemt heller ikke kvæle al nytænkning, fordi det kommer til os i en form, der måske støder an på vore vaner.

Nogle få tusinde unge dyrker – næsten fanatisk – deres idéer i nogle enklaver på Danmarkskortet.

De har så afvigende normer for alt, at de nærmest får hele det øvrige samfund på nakken.

Man søger ikke, ja, man søger end ikke at forstå hinanden.

Men – nye idéer om leveform, moral og om tidssvarende ejendomsforhold i erhvervslivet, om økonomisk styring og samarbejde – alt det må vi debattere.

Dét, vi har brug for, er nemlig en videreudvikling af det samfund, vi lever i. Den lange udvikling, som vore forfædre og vi har gennemlevet og medvirket i, må fortsætte.

Fra slaveri, utryghed, elendige sociale vilkår, og hvor almindelige mennesker absolut ingen indflydelse havde, og så frem til i dag – ja, alt det er i vort land gennemført inden for rammerne af vort demokrati – og dette demokrati har selv forandret sig.

Det enkelte menneske, de folkelige bevægelser, eksperter og ikke eksperter, kunstnere – ja, alle – må bidrage til den debat, der ligesom kan hæve os op over småligheden og lede os ind på en vej, der fører Danmark hel igennem krisen og frem til ny, jeg vil kalde det, åndelig, social og menneskelig fremgang.

I en af de sange, som vi oftest synger i arbejderbevægelsen, hedder det:

Verden derude er stigen og fald,
her vil vi kende vor kamp og vort kald.

Ja, verden derude – der er kriser, men også store menneskemasser, som sulter; de ville være glade, hvis de bare havde en situation, som den vi har, og som vi kalder en krise.

Vi kan kun i beskedent omfang påvirke den store verden og dens problemer. Men det lidet, vi kan, skal vi. Men vi gør det også ved, at vi i vores egen kamp kender vort eget kald. Og det er: At vi i fællesskab skal værne også skal gøre alt, hvad vi kan for at gøre det land, vi nu engang har med at gøre og lever i, til et bedre land for de, der lever, bor og arbejder her.

Men det gøres ikke af én – det gøres ikke af ti – eller tusinder – men kun ved, at vi alle – i forståelse af hinandens problemer – er med i dette arbejde.

Jeg ønsker alle et godt nytår!

Tags

Nytårstale, Socialdemokratiet, Udvalgte nytårstaler fra statsministre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/statsminister-anker-joergensens-nytaarstale-1977>